

International
JOURNAL OF SOCIAL, HUMANITIES
AND ADMINISTRATIVE SCIENCES

Open Access Refereed E-Journal & Refereed & Indexed
JOSHASjournal (ISSN:2630-6417)

Architecture, Culture, Economics and Administration, Educational Sciences, Engineering, Fine Arts, History, Language, Literature, Pedagogy, Psychology, Religion, Sociology, Tourism and Tourism Management & Other Disciplines in Social Sciences

Vol:5, Issue:17

2019

pp.627-638

journalofsocial.com

ssssjournal@gmail.com

TÜRKİYE ÖRNEĞİNDE BELEDİYELERDE KADIN KATILIMI

WOMAN PARTICIPANT IN MUNICIPALITIES OF TURKEY

Melike TOKUR

İstanbul Aydın Üniversitesi, Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim, İstanbul/Türkiye

Article Arrival Date : 14.07.2019

Article Published Date : 31.08.2019

Article Type : Research Article

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.31589/JOSHAS.143>

Reference : Tokur, M. (2019). "Türkiye Örneğinde Belediyelerde Kadın Katılımı", Journal Of Social, Humanities and Administrative Sciences, 5(16): 627-638

ÖZET

Kadınların yönetimin bir parçası olması yıllardır desteklenmektedir. Ancak bu konuda geliştirilen pek çok sivil toplum projesine ve sosyal politikaya rağmen, hâkim unsurlar hala yaşamaktadır; Kadınların siyasal karar ve fiili yönetim aşamalarında bulunma oranı yetersizdir. Ayrıca, bu durumun iyileştirilmesine yönelik çok istikrarlı ve kapsamlı politikaların pratikte ve hatta gündemde olmadığını da söyleyebiliriz.

Türkiye'deki yerel yönetim kavramının gerektirdiği şeffaflık konusundaki tartışmaları güçlendirecek mekanizmalar ve süreçler kadının katılımdan ayrı olarak gerçekleştirilememektedir. Aynı şekilde, yerel yönetim süresince yaşanan sorunları çözmeye yönelik hareketlerin cinsiyete duyarlı olacak şekilde tasarlanması gerekmektedir. Akademi, sivil toplum ve kamu alanındaki pek çok büyük proje içerisinde kadınların yerel yönetimlerde güçlendirilmesi için engeller ve fırsatlar belirlemiştir. Bununla birlikte, kadınların temsilindeki artışın, yalnızca pozitif ayrımcılık, kota uygulaması ve kadınların siyasal alana katılımının düşük olması gibi yasal değişikliklerle mümkün olmadığı açıktır. Bununla birlikte, kadınlar için sosyal hizmetlerin iyileştirilmesi ile kadınların yerel yönetimlerdeki temsilinin artışı arasında doğrudan bir ilişki kurulamamaktadır. Bu ilişkinin incelenmesi, hem toplumsal cinsiyet rollerinin hem de yönetim süreçlerinin birlikte ele alınması ile mümkündür. Bu kapsamda TÜSEV raporlarından hareketle belediyelerdeki kadın çalışmaları incelenmiştir.

Anahtar kelimeler: Yerel Yönetim, Kadın Çalışmaları, Siyaset, Siyasette Kadın

ABSTRACT

Women have been supported for years to be part of the administration. However, despite many civil society projects and social policies developed on this issue, the dominant elements are still alive; The proportion of women in political decision and de facto management stages is insufficient. In addition, we can say that very stable and comprehensive policies to improve this situation are not in practice or even on the agenda.

To strengthen discussions on the concept of transparency as required by the local government in Turkey mechanisms and processes can not be performed separately from women's participation. Likewise, actions to solve problems experienced during the local government should be designed to be gender sensitive. The Academy has identified obstacles and opportunities for empowering women in local governments in many major projects in civil society and the public sector. It is clear, however, that the increase in women's representation is not only possible through legislative changes, such as positive discrimination, quota implementation and low women's participation in the political sphere. However, a direct relationship cannot be established between improving social services for women and increasing the representation of women in local governments. It is possible to examine this relationship by considering both gender roles and governance processes together. Within this scope, women's studies in municipalities were examined based on TÜSEV reports.

Key words: Local Government, Women's Studies, Politics, Women in Politics

1. GİRİŞ

Türkiye'de kadınların güçlendirilmesi, şeffaflık, hesap verebilirlik ve katılım, yönetim kavramının ima ettiği kavramlar gibi mekanizmalar ve prosedürler olmadan değerlendirilemez. Benzer şekilde, yerel yönetimdeki çıkmazların üstesinden gelmek için sunulan çözümler cinsiyete duyarlı olmalıdır.

Kamu kesimi, sivil toplum ve akademi tarafından yürütülen geniş çaplı projeler kadınların güçlenmesinin önündeki engeller hakkında fikir verirken, aynı zamanda fırsat alanlarını da belirlemektedir. Bu nedenle, kadınların yerel yönetimde temsilinin artırılması, çözüm bekleyen öncelikli alanlardan biri olarak ortaya çıkmaktadır. Olumlu ayrımcılık veya kota gibi düzenleyici reformlara rağmen, kadınların temsilini artırmak için yeterli olmaktadır. Öte yandan, kadınların temsil oranının düşük olmasının ardındaki nedenleri daha iyi anlamak için sosyolojik nedenlerin incelenmesi esastır. Ayrıca, kadınların temsilini güçlendirmek ile kadınlar için sosyal hizmet arasında doğrudan bir ilişki kurmak her zaman mümkün değildir. Bu ilişkiyi anlamak için hem cinsiyet rolleri hem de yönetim süreçleri birlikte analiz edilmelidir. Bu çalışmanın konusu; Türkiye’de belediyelerin kadın çalışmalarıdır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Belediye

Merkezi ve yerel yönetim bir devletin idari yapısının şekillendirilmesini sağlamaktadır. Genel yönetim, hükümetin belirlenmesi, yürütmenin oluşturulması, parlamentonun elindeki yasama organı ve bağımsız mahkemelerin elindeki yargı ile mümkün olmaktadır. Yerel otoriteler, şehir, ilçe, köy veya kasaba halkının ortak ihtiyaçlarını ortadan kaldırmak için halk tarafından seçilen insanlar tarafından kurulan tüzel kişilerdir. Yerel yönetimde, belediye başkanları ve muhtarlar hizmet vermektedir. Ayrıca, meclis üyeleri de kadroda bulunmaktadır.

Devlet idaresinde altyapı ve üstyapı faaliyetleri ile vatandaşın ihtiyaçları yerel yönetimler tarafından karşılanmaktadır.

Belediye, bölge sakinlerinin yerel ihtiyaçlarını karşılamak üzere seçmenler tarafından kurulan idari ve mali özerkliğe sahip bir kamu kuruluşudur. Belediyeler, doğumdan halkın ölümüne kadar sürecin her aşamasında yer alan iç içe geçmiş kurumlardır (Koçak ve Kavi, 2014).

2.2. Kadın ve Kadınlık Olgusu

Kadınlık (kızlık, kadınlık ya da kadınlık olarak da adlandırılır), genellikle kız ve kadınlarla ilişkilendirilen bir dizi özellik, davranış ve roldür. Kadınlık hem sosyal olarak tanımlanmış hem de biyolojik olarak yaratılmış faktörlerden oluşmaktadır. İngilizce konuşan toplumdaki modern kadınlık kavramlarının 1300’lerde veba döneminde, İngiliz ortaçağ döneminde başladığını öne sürülmüştür (Gluck ve Patai, 2016).

Kadının kamusal alana girebilmesi ise ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan büyük bir mücadele gerektirmiştir. Kadının varlık bilincini kazanması kadın kimliğinin kabul edilmesiyle gerçekleşmektedir. Bu kimlik kamusal alanda kendine yer bulduğu sürece daha da güçlenecektir. Kadınların kamusal alanda ve özel hayatlarında kazandıkları güç onların kazandıkları kimliği açığa çıkartmaktadır (Büyükbakkal, 2011).

3. KADINA KARŞI YAKLAŞIMLAR

İnsanlar belli bir kültürde, sosyal yapıda ve dolayısıyla dil içerisinde var olmaktadır. Ancak kadına olan yaklaşımlar farklı kültürlerde benzer değişimler yaşamıştır. Kadın genel olarak toplumlarda ikinci sınıf muamele gören bir kesimi oluşturmaktadır ve sahip olması gereken hakları elde etmek için büyük bir çaba harcayan kesimi oluşturmaktadır. Kadın daima baskı gören, ezilen, şiddete uğrayan, ev işi yapmak zorunda olan taraf olmuş ve buna karşı ataerkil sistemle mücadele etmiştir, etmektedir.

Kadınların mağduriyetine çözüm bulmak yerine onu kategorize eden düşünceler ortaya çıkmıştır. Geleneksel kadın, modern kadın, doğulu kadın, batılı kadın, çalışmayan kadın, çalışan kadın, eğitimsiz kadın gibi kategorilendirilmiştir. İnsanlar bu ayrımlar üzerinden kendi görüşlerini bildirmeye devam etmekte hatta eğitilmiş kadının daha çok söz hakkı olduğunu dahi söyleyebilmektedir. Gündelik konuşmalarda sıkça duyduğumuz bu yaklaşımlar eşitlik ilkesine

tamamen karşıdır. Kadınlar adına bir çalışma yaparken onların ne kadar ezildiğini, güçsüz olduklarını anlatmak günlük konuşmaların bir parçası olmuştur. Kimse gerçekte kadın veya erkek rolü ile doğmamış tam tersi bu rol zamanla insanlar tarafından kendi kendine biçilmiş ve devam ettirilmiştir.

Toplumda cinsiyet rolleri bardağa doldurulan su gibidir ve bardağın şeklini almaktadır. İnsanların cinsiyet kimliği ve bu kimliğin rolleri zamanla değişmektedir. Sosyal ortamlara ve ona olan uyuma göre su başka bir şekil almaktadır yani cinsiyet rolünde değişimler yaşanmaktadır. Cinsiyetçi yaklaşım kadını genel olarak hassas, güçsüz, ütü ve yemek yapan kişi olarak tanımlamaktadır. Kadının günümüzdeki rolü ve topluma, aile hanesine katılımı 1920'lerde başlayan değişimin ortaya çıkmasından kaynaklanmaktadır (Özden ve Özdem, 2018).

Yirminci yüzyıla kadar kadınlar, kelimenin tam anlamıyla görüşlerini dinlemeyi reddeden oldukça ataerkil bir toplumda seslerini duyurabilmek için büyük zorluklar yaşamıştır. Yıllar önce, kadınların topluma katkısı erkekler tarafından sınırlı ve kontrol altındaydı. Kadınlar şimdilerde ayakta duruyorlar ve birçok önemli alanda önemli bir rol oynuyorlar. Kadınların rolü artık büyük oranda değişmiş eskiden sadece evde oturması beklenirken bugün Politika, Mesleki Eğitim İşleri, Tıp, Ticaret ve Hukuk gibi alanlarda yer almaya başlamıştır. Eskiden herhangi bir politik meselenin parçası değillerdi ancak artık birçok yönden gelişmişlerdir. Örneğin, kadınlar artık iktidara gelebilmekte ve siyaset içerisinde sesini duyurabilmektedir. Kadın hakları hareketi, kadınların siyasi, sosyal ve ekonomik statüleri için mücadele etmesinin gücüne güzel bir örnektir. Teknolojinin ve modernleşmenin dünya çapında kadına ve kadın haklarına karşı bir iyileştirme olanağı sunduğu gerçektir.

Amerika'da kadınların rolleri, hanenin bakımını yapmak, çocukları doğurmak ve onlara bakmak ve evin erkeğini destekleyici rol oynamaktan ibaretti. Bu rol, kadın hakları hareketinin Seneca Falls Sözleşmesinde başladığı 1848 yılına kadar az da olsa değişmiştir. Elizabeth Cady öncülüğünde kadınlara oy hakkı da dahil olmak üzere eşit haklar istenmiştir. 68 kadın ve 32 erkek tarafından imzalanan, güçlü bir sembol olan ve yasal imkanlar sağlayan protokol profesyonel eğitim ve oy hakları için uzun bir mücadelenin başlangıcı olmuştur (Thomas, 2016).

Amerikan Kadın İstihdam Derneği, Ulusal Kadın İstihdam Birliği tarafından kullanılan felsefe, hedefler ve taktikler arasındaki farklılığın sonucu olarak kurulmuştur. Amerikan Kadın İstihdam Derneği daha muhafazakar kabul edilmiş ve hatta Cumhuriyetçi Partiyi destekledi ve erkekleri dernek bünyesinde memurlar olarak tutmuştur. Bir şeyleri yerel ve eyalet bakış açısıyla değiştirmek için çalışmak Amerikan Kadın İstihbarat Birliği'nin çalışma şekliydi. Kadınların oy hakkı Kasım 1920'de yapılan anayasa değişikliği ile resmîyet kazanmıştır. Dünya savaşları içerisinde birçok trajedi barındırsa da kadınlara olan yaklaşımın değişmesinde olumlu etkisi olmuştur çünkü savaşan erkeklere kıyasla geride kalan kadınlar düzenin başına geçmiş ve işleyişin devamını sağlamıştır. Erkekler savaşa gitmiş kadınlar fabrikalara ve ofislere gitmişlerdir. Kadınlar savaştan sonra evlerine dönmelerine rağmen uzun süre orada kalmamışlardır. 1960'lı ve 1970'li yılların toplumsal değişimleri, ev dışında kariyer yapan birçok kadını içerisine alan kültürel bir devrime neden olmuştur. Kadınlar, hanehalkı yönetimi ve çocuk bakımı ile daha az ilgilenmek ve daha fazla toplumun diğer alanlarına katılımlarını arttırmak istemektedir.

Birçok insan kadınlara saygı duysa da kadınlar geçmişte haksız muamele gördüklerine inanmaktadır. Kadınların haksız muamele gördüğüne inanılsa da kadınların bugün kendilerine geçmişte olduğundan daha iyi fırsatlar sunulduğu ve bugün kadınların eşitliği her zamankinden daha yakın olduğu da bir gerçektir. Aynı zamanda, dünya büyük eşitliklere adım atmakta ve kadınlar daha önce sadece erkekler tarafından doldurulmuş rol ve sorumlulukları üstlenmeye başlamaktadır. Teknoloji aynı zamanda kadınların zamanını yönetmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bebek bezleri ve bebek maması anneler için muazzam bir kolaylık sağlamakta ve ortaya çıkan robotik ve yapay zeka çözümleri, hanehalkı yönetiminin yükünü minimum düzeye indirmektedir.

4. KADIN ÇALIŞMALARI

Kadınların çalışmaları veya kadının işi, yalnızca kadınların alanı olduğuna inanılan işdir ve belirli görevleri kadın cinsiyetiyle ilişkilendirir. Bir annenin veya eşin aile içinde ve hane içinde yapacağı işler için özellikle kullanılır. Bu terim, çoğunlukla kadınlar için belirlenmiş rolleri yerine getiren erkeklere uygulandığında aşağılayıcı olabilir. Kadınların çalışması", özellikle evde bulunan çocukların yetiştirilmesindeki rollere de değinebilir: bebek bezinin değiştirilmesi ve ilgili hijyen, tuvalet eğitimi, banyo, giyim, beslenme, izleme ve kişisel bakım konusunda eğitim. Ayrıca öğretmenlik (ergenlik çağına kadar), hükümet, dadı, gündüz bakım görevlisi ve au çifti gibi işlevleri de içeren meslekleri ifade edebilir. "Kadınların çalışması" temizlik, dikiş, ütü ve temizlik gibi ev işleriyle ilgili rollere de değinebilir. Buna karşılık, "erkeklerin işi", kamusal alan gücü olarak tanımlanan makro güç olarak algılanmaktadır. Mikro güç, kadınların işgücüne girmesini önlemek için erkeklerin kullandığı bir araç olabilir. Kadınlar iş hayatında yer almadıklarında erkekler toplumda ilerleme sağlayan tek birey olarak kalırlar.

Bir konu olarak Kadın Çalışmaları, feministlerin fikirlerini, teorik argümanlarını ve tartışmalarını geliştirmelerini sağlamıştır. Toplumsal cinsiyet, sınıf, ırk, cinsellik ve diğer sosyal eşitsizliklerle ilgili normları keşfetmek için teoriyi pratikle birleştiren bir eğitim sürecinin yıkıcı bir idealiyle başlamıştır. Feminizm, akademi içinde daha kabul edilebilir hale geldiğinde, bazı feministler teori ve pratik arasındaki boşluğun çok genişlediğini hissetmişlerdir. Kadın algısı, feminizm, eşitlik gibi kavramlar kadın çalışmalarında daha sık yer almaya başlamıştır. Kadınlar son yıllarda birçok başlıkla mücadele etmektedir. oy ve parlamento yoluyla hükümete katılma mücadelesi, eğitim ve sosyalleşme, hem ücretli hem de yerel iş ve ilişkiler bunların bir kısmıdır. Kadınların bu alanlardaki başarıları ve katkıları kadın çalışmaları içerisinde yer almaktadır.

Bireyler, sosyal çevrelerinde gündelik uygulamalarla sosyalleştirilir ve toplumda kabul edilir. Birey tarafından bu süreç; farkında olmadan toplumsal süreçlerle içselleştirilir ve normalleştirilir. Kendiliğinden ve normal olarak algılanan, bireye kabul edilen ve birey tarafından sindirilen bu değerler, genellikle durumun doğal olduğu ve olması gerektiği gibi olduğu sonucunu güçlendirir. Bu bağlamda belki de en önemli klişeler; onlar cinsiyete aittir. Cinsiyet klişeleri, bireyin yaşamının çeşitli sosyalleşme aşamalarında özümleir. Aile, arkadaşlar, eğitim kurumları ve medya, bireylerin sosyalleşme süreçlerinin gerçekleştiği kanallardır. Ancak yapılan çalışmalarla cinsiyet arasındaki sınırların kaldırılmasına dikkat çekilmiştir. Kadınlarla ilgili hemen hemen her konuda akademik çalışmalar yapılmaktadır.

5. METODOLOJİ

5.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma Türkiye'deki belediyelerin kadın çalışmalarını irdelemeyi amaçlamaktadır. Bu maksatla araştırmanın alt amaçları;

- 1- Türkiye'deki belediyelerde kadın çalışmalarına ne derece yer verdiklerini tespit etmek
- 2- Türkiye'deki belediyelerde kadın çalışmalarını hangi boyutlarda ele aldıklarını tespit etmek
- 3- Türkiye'deki belediyelerde kadın çalışmalarından hareketle yerel yönetim düzeyinde kadın düşüncesine karşı nasıl bir tutum izlendiğini tespit etmektir.

5.2. Araştırmanın Önemi

Kadınların toplumsal hayattaki konumları erkeklerin karşısında bazı negatif unsular barındırmaktadır. Devletin halka direkt olarak ulaştığı düzeylerden birisi olan yerel yönetimlerin kadın ve kadınlık düşüncesine karşı tutumunu analiz etme bağlamında bu çalışma oldukça faydalı olacaktır. Günümüz Türkiye'sinde kadınlara yönelik çalışmaların artması gelecekte kadınlık düşüncesine karşı daha bütünsel ve tutarlı görüşlerin doğmasına ön ayak olabilecektir.

5.3. Araştırmanın Kapsamı

Birincil yöntem konu ile ilgili literatürün taranması ve teorik çerçevenin oluşturulmasıyla ikinci yöntemi belediyelerin gerçekleştirdiği kadın çalışmalarını belirlenmiş bazı parametrelere (örneğin kadına karşı algı, programın içeriği ve süresi v.b.) göre gruplamak ve konuya ilişkin bir içerik analizi oluşturmaktır. Bu çalışma belediyelerin kadın çalışmalarına yönelik yayınladıkları raporlardan hareketle yapılan kadın çalışmalarını kategorize etmeyi hedeflemektedir.

5.4. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada konu ile ilgili literatürün taranması ve teorik çerçevenin oluşturulmasının ardından belediyelerin gerçekleştirdiği kadın çalışmaları belirlenen parametreler doğrultusunda gruplandırılarak incelenmektedir. Belediyelerin kadın çalışmaları incelenirken TESEV'in raporlarından hareketle içerik analizi yapılmaktadır.

Çalışma belediyelerin kadınlara yönelik çalışmalarını, belediyelerin kadın çalışmalarına yönelik yayınladıkları raporlardan hareketle yapılan kadın çalışmalarını kategorize etmeyi hedeflemekte ve bulunan tüm örneklerin kullanılmasını hedeflemektedir.

6. BULGULAR

Bu bölümde TESEV raporları ile birlikte genel olarak belediyelerdeki kadın temsiline değinilecek ve durum tablolar halinde çalışmaya eklenecektir.

6.1. Belediyelerin Kadın Çalışmalarının Değerlendirilmesi

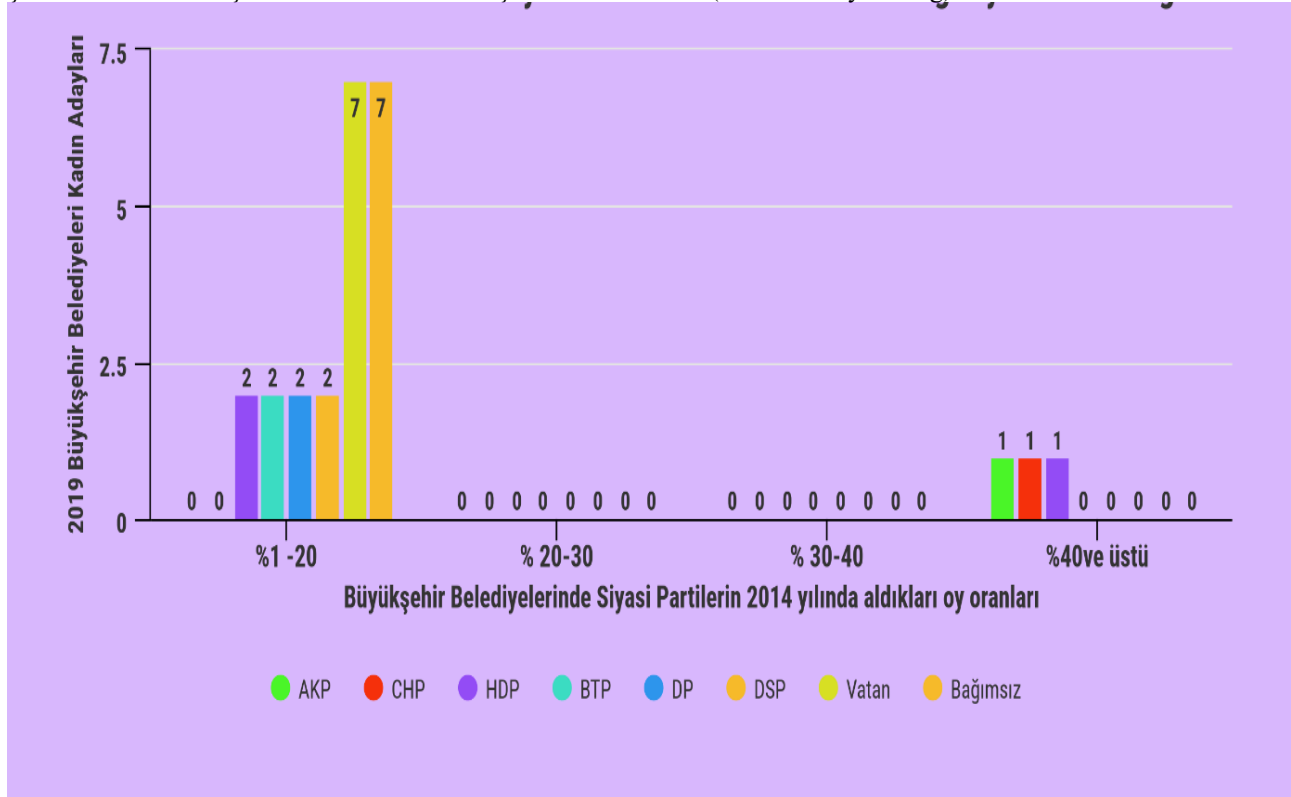
Belediyelerin kadın çalışmalarının değerlendirilirken araştırma kapsamındaki parametreler etrafında özellikle İstanbul, Ankara ve İzmir olmak üzere belediyelerin kadına hizmet ve yönetimde kadın sayısını arttırmak için yaptığı destekleyici çalışmalar belediye bültenlerindeki yayınlardan hareketle irdelenmektedir.

Tablo 1. Bazı Büyükşehir Belediyelerindeki Kadın Oranı (TEGEV, 2016)

Tablo 1. 2014-2017 Yılları Arasında Büyükşehir Belediyelerinde Kadın Temsilinin Değerlendirilmesi											
	Ankara	Aydın	Gaziantep	İstanbul	İzmir	Konya	Malatya	Mersin	Muğla	Ordu	Şanlıurfa
Parti	AKP	CHP	AKP	AKP	CHP	AKP	AKP	MHP	CHP	AKP	AKP
Büyükşehir belediye başkanı	Melih Gökçek	Özlem Çerçioğlu	Fatma Şahin	Kadir Topbaş	Aziz Kocaoğlu	Tahir Akyürek	Ahmet Çakır	Burhanettin Kocamaz	Dr. Osman Gürün	Enver Yılmaz	Nihat Çiftçi
Belediye meclisi üye sayısı	139	80	53	320	175	131	50	78	68	75	83
Kadın üye sayısı	14	5	3	48	27	6	2	5	0	2	10
Oran	%10,1	%6,3	%5,7	%15	%15,4	%4,6	%4	%6,4	%0	%2,7	%12
Toplam daire başkanı sayısı	27	25	24	24	31	22	19	25	16	15	16
Kadın daire başkanı sayısı	5	4	6	2	12	0	0	3	2	1	0
Oran	%19	%16	%25	%8,33	%39	%0	%0	%12	%13	%6,25	%0
Toplam şube müdürü sayısı	113	88	92	94	160	94	65	118	61	49	60
Kadın şube müdürü sayısı	8	13	-	8	60	-	2	26	15	1	3
Oran	%7,1	%14,8	-	%8,5	%37,5	-	%3,1	%22	%24,6	%2	%5
Toplam personel sayısı	4.073	1.016	891	14.256	4.882	5.744	2.690	2.147	2.846	1.954	1.075
Kadın personel sayısı	875	159	-	-	1.252	452	-	443	417	286	37
Oran	%21,48	%15,65	-	-	%25,65	%7,87	-	%21	%14,65	%14,64	%3
Kadınla ilgili meclis komisyonu	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✗	✓	✗	✓	✓
Komisyon ismi	Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği	Kadın, Aile ve Çocuk	-	Kadın, Aile ve Çocuk	Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği	Kadın ve Aile Destek Hizmetleri	-	Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği	-	Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği	Kadın-Erkek Eşitliği ve Aile
Kent konseyi	✓	✗	✓	✗	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓
Kent konseyi kadın meclisi	✓	✗	✓	✗	✓	✗	✓	✗	✓	✓	✓

Yukarıdaki tabloda bazı büyükşehir belediyelerindeki kadın oranları gösterilmektedir. 2007-2014 arası süreci gösteren grafikte kurulan komisyonlar dikkat çekmektedir. Örneğin, Ordu Büyükşehir Belediyesi bünyesinde kurulan Kadın ve Erkek Fırsat Eşitliği komisyonu, bu kapsamda olumlu sonuç vermiş bir komisyondur.

Şekil 1. 2019 Yılı Seçimlerinde Kadınların Seçim Performansları (Kadınkoalisyonu.org)

Yukarıdaki grafik ise 2019 yılı seçimlerinde kadınların seçim performansları göstermektedir. Grafiktesli verilerden de görüldüğü gibi kadın üye ve adayların sayısı hala yeterli düzeyde değildir. Belediyelerde kadınların temsil edilme oranının düşüklüğüne zemin hazırlayan bir çok neden bulunmaktadır. Birçok ülkede kadınlar, kültür ve gelenek (erkeklerin kadınlardan üstün olduğu görüşü), din, siyasi kargaşa, şiddet, para, iş yükü ve fırsat eksikliği gibi engellerle kısıtlanmaktadır.

Kadınların yerel yönetimlere katılımı uygulanan ülkenin demokrasi seviyesiyle de ilişkilidir. Kadınlar, merkezi hükümet tarafından sıkı bir şekilde kontrol edilen, merkezi finansmana tamamen bağlı, topluma karşı çok az sorumluluk sahibi ve üyelerinin atamayla belirlendiği bir yerel yönetim sisteminde dezavantajlı konumdadırlar. Diğer tafatan merkezi yönetimle ilişkilerinde daha fazla özerkliğe, daha fazla finansal özgürlüğe sahip, düzenli seçimlerin yapıldığı değişime açık olan gelişmiş bir yerel yönetim sistemine kadınların katılma olasılığı daha yüksektir (Yıldırım, 2014).

Bunun yanında temsilcileri belirlemede kullanılan seçim sistemi de kadınların yerel yönetime girişini önemli ölçüde etkilemektedir. oransal temsil sistemine göre parti listelerinin hazırlandığı sistemler daha fazla kadının seçilmesine ortam hazırlayabilmektedir. Bu sisteme dayanan yerel seçimlerde kadınların aday olma şansını artırmaktadır.

Tablo 2. Yıllara Göre Meclisteki Kadın Milletvekili Sayıları (Kadınmüzesi.org)

SEÇİM YILI	PARLAMENTODAKI MİLLETVEKİLİ SAYISI	KADIN MİLLETVEKİLİ SAYISI	KADIN ORANI (%)
1935	395	18	4.6
1943	435	16	3.7
1950	487	3	0.6
1957	610	8	1.3
1965	450	8	1.8
1973	450	6	1.3
1991	450	8	1.8
1999	550	22	4.2
2002	550	24	4.4
2007	550	50	9.1
2011	550	79	14.3
2015 (7 Haziran)	550	98	17.8
2015 (1 Kasım)	550	82	14.9

Yukarıdaki tabloda yıllara göre Parlamentodaki kadın milletvekili sayıları gösterilmektedir. tabloya bakıldığında Parlamentoda yer alan kadınların sayısı bazen artan bazen ise azalan bir grafik çizmektedir. 1935 seçimlerinden 2015 seçimlerine kadar Parlamentodaki kadın milletvekili sayısında artış söz konusu olsa da henüz olması gereken seviyenin altında seyretmektedir.

Tablo 3. 2019 Yılı Meclisteki Kadın Milletvekili Sayılarının Partilere Göre Dağılımı

Parti Adı	Kadın		Erkek		Parti Toplam
	Sayı	Oran	Sayı	Oran	
Adalet ve Kalkınma Partisi	53	% 18,28	237	% 81,72	290
Cumhuriyet Halk Partisi	18	% 12,5	126	% 87,5	144
Halkların Demokratik Partisi	26	% 38,81	41	% 61,19	67
Milliyetçi Hareket Partisi	4	% 8,16	45	% 91,84	49
İyi Parti	3	% 7,14	39	% 92,86	42
Saadet Partisi	0	% 0	2	% 100	2
Demokrat Parti	0	% 0	1	% 100	1
Büyük Birlik Partisi	0	% 0	1	% 100	1
Genel Toplam	104	% 17,45	492	% 82,55	596

2019 yılında Parlamentodaki kadın milletvekili sayılarının partilere göre dağılımına bakıldığında ise en yüksek oranın Halkların Demokratik Partisinde olduğu görülmektedir. Sayı olarak bakıldığında ise en yüksek sayının 53 milletvekili ile Adalet ve Kalkınma Partisinde olduğu görülmektedir.

Şimdiye kadar yapılan çalışmalarda kadınların yerel yönetimde güçlendirilmesi; karar alma mekanizmalarına katılım, temsil, cinsiyet bilincini artırma, cinsiyete duyarlı bütçeleme ve cinsiyete duyarlı belediye hizmetleri gibi birbiriyle ilişkili değişkenler kullanılmıştır. Yerel “Yönetimde Kadınların Güçlendirilmesi” projesi, bu alanda hem yereldeki durumu tüm bu değişkenlere ilişkin izleme hem de temsil ve hizmetler arasındaki karmaşık ilişkinin analiz edilmesi için katkıda

bulunmayı amaçlamaktadır. Projedeki şehirler arasında temsil ve hizmetler bakımından temel farklılıklar olsa da, projenin ana bulguları ve önerileri şehirler arasında çarpıcı bir ayrımı ortaya koymamaktadır.

Yerel yönetimler kadın ve erkek yönetim dengesi açısından değerlendirildiğinde erkek egemen politika yaklaşımının baskın olduğunu söylemek mümkündür. Aynı şekilde, İstanbul'daki bir şehri yönetim dengesi açısından İzmir'deki bir şehirle karşılaştırmak mümkün değildir. Çalışmanın bundan sonraki bölümünde TESEV raporuna bağlı olarak belediyelerin kadın çalışmaları ile ilişkisi incelenmektedir.

TESEV raporunda kadınların belediyelerle olan ilişkisini görmemiz mümkündür. Bu noktada atanan ve seçilen kadın sayısı bize fikir vermektedir. Tesev raporunda kadın belediye başkanı sayısının azlığı ve saha çalışmalarının yetersizliği vurgulanmıştır. Politik ve ekonomik istikrarsızlık, demokratik normlara sahip bir politik kültürün gelişimini etkiler. Sosyo-ekonomik normlar ve dini yorumlar sıklıkla kadınların haklarına meydan okumak ve yeniden yorumlamak ve kadınlar için güvensizlik yaratmak için kullanılır. Kadınlar katılmak için eşit siyasi haklara sahip olsalar da gerçekte aktif olarak desteklenmeleri gerekmektedir.

2017 yılında, TESEV yoğun olarak kentsel ve toplumsal cinsiyet eşitliği konularına odaklanmıştır. Şehirlerde veri tabanlı ve yenilikçi yerel yönetim politikaları üretme çabaları öne çıkmıştır. İstanbul İlçe Belediyelerinin çocuk ve aileye yönelik hizmetleri incelediği ve haritalandırdığı proje, kamu ve sivil toplum paydaşlarının büyük ilgisini çekmiştir. Kadın katılımı ve kadınların istihdamı konulu uluslararası konferansın genişletilmesiyle toplumsal cinsiyete dayalı projeler (büyükşehir belediyelerinde kadınların temsil edilmesi ve hizmetleri) üzerine kapsamlı bir proje genişletilmiştir. Yayınlanan rapor ve kadınların katılımı ile ilgili üç politika oluşturulmuş ve hem büyükşehir belediyeleri hem de kadın kuruluşları tarafından tanınmıştır.

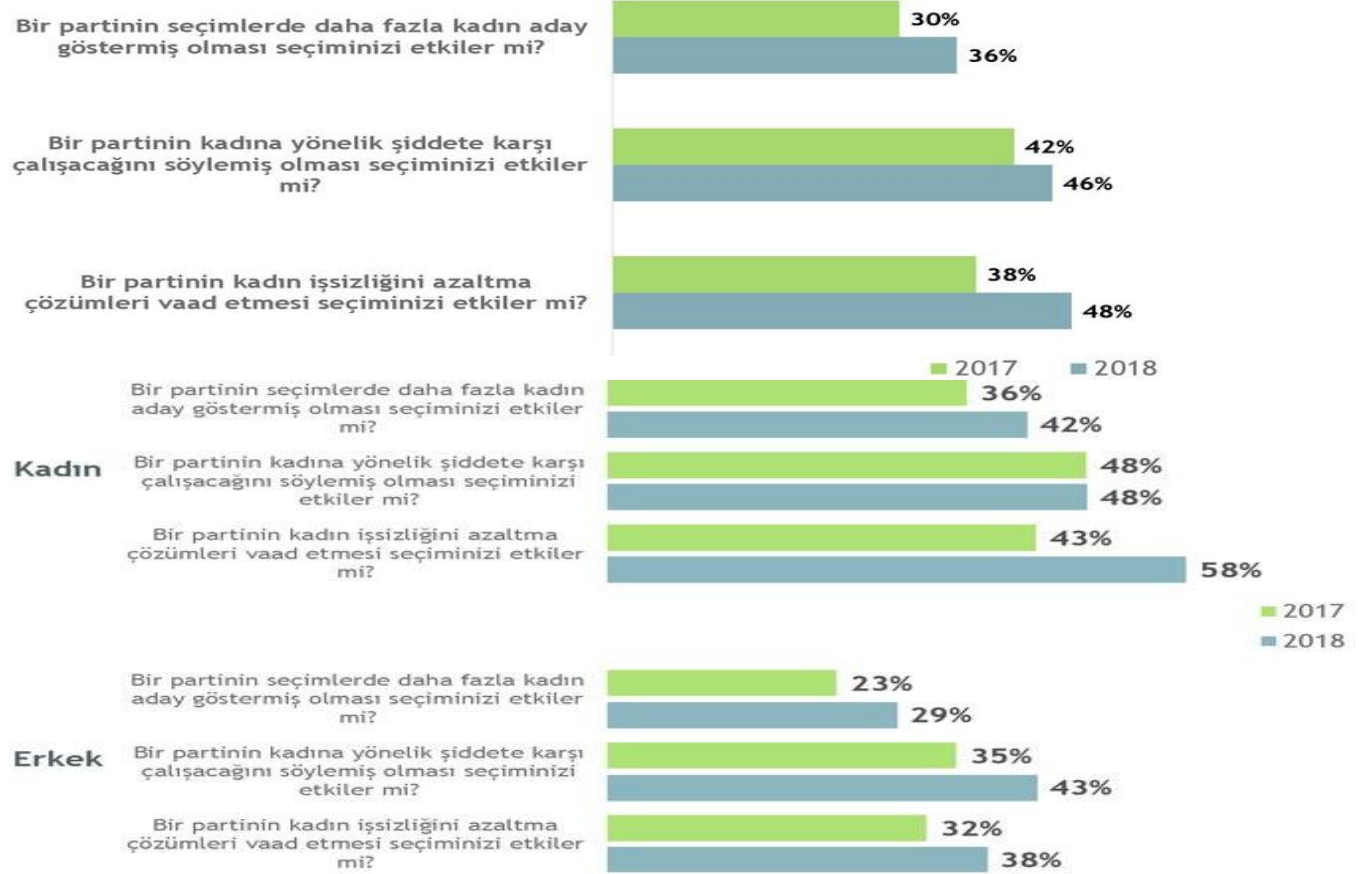
Tablo 4. Seçilen Görevliler (Tegev)

	Toplam	Kadın	Oran (%)
Tüm belediye başkanlıkları ¹⁰	1.398	40	2,9
Büyükşehir belediye başkanları	30	3	10
İl belediye başkanı	51	1	2
İlçe belediye başkanı	919	33	3,6
Belde belediye başkanı	398	3	0,75
Belediye meclis üyesi	20.498	2.198	10,7

2014 yılından itibaren kadın sayısında bir artış olsa dahi istenilen seviyeden oldukça uzak olduğunu rapor sayesinde anlamaktayız. İstanbul'un ortalamasının üzerine çıktığını görmekteyiz.

1 Ekim 2016'da yerel yönetim hizmetlerinde kadınların temsil edilmesinin etkilerini belirlemek amacıyla, Türkiye'deki tüm büyükşehir belediyelerinde kadın temsilini inceleyen proje uygulanmaya başlamıştır. Bu noktada partilerin kadınlara olan yaklaşımına dair grafiklere göz atmak da yararlı olacaktır. Partilerin kadın gündemleri ve buna dair yapılan anket sonuçları da yerel yönetimlerdeki kadın çalışmalarına olan destek hakkında bilgi vermektedir.

Tablo 5. Partilerin Kadın Gündemleri (Günaydın, 2019)

Kadınların belediye meclislerinde sınırlı temsil edilmesinin nedenleri daha çok araştırılması gereken bir konu olsa da, genellikle bu sorunun aday olma sürecinde başladığı söylenmektedir. Parlamento listeleri hazırlanırken, kadın ve erkek adaylar farklı kriterler temelinde değerlendirilmektedir. Örneğin, kadınlar için geçerlilik kriterlerinin erkeklerden çok daha yüksek olduğu, erkeklerin diplomalara bakılmadığı, kadın siyasetçilerin üniversite mezunu olup olmadıkları ve yazdıkları makale sayısına bakıldığı raporda yer almıştır.

Tablo 6. Kadımla İlgili Meclis Komisyonları ve Belediye Birimleri

	Aydın	Gaziantep	İstanbul	Konya	Ordu
Kadımla ilgili meclis komisyonu/ yoksa belediye birimi	✓	X	✓	✓	✓
Komisyon/birim ismi	Kadın, Çocuk ve Aile Komisyonu	Kadın Erkek Eşitlik Birimi	Kadın, Aile ve Çocuk Komisyonu	Kadın ve Aile Destek Hizmetleri Komisyonu	Kadın - Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu
Kent konseyi	X	✓	X	X	✓
Kent konseyi kadın meclisi	X	✓	X	X	✓

Belediyelerin kadın çalışmalarına yönelik hazırlanan raporda incelenen illerde farkı komisyonlar kurulduğunu görmekteyiz. Fakat yukarıdaki gibi anne-çocuk vurgusunun fazlaca yapıldığı komisyonlar kadının bireyden ziyade aile içindeki rolü üzerine destekleyici çalışmalar yapmaktadırlar. Bu komisyonların fiisel olarak işleyişi önemlidir. Rapordaki bilgilere göre bu komisyonların konusu da doğrudan kadınlarda ilgili olmamaktadır. Komisyonlarda kadın dışında kalan konulara yer verildiği de raporda yer almıştır.

Tablo 7. Kadın Daire Başkanlıkları ve Şube Müdürlükleri

	Aydın	Gaziantep	İstanbul	Konya	Ordu
Toplam daire başkanı sayısı	25	24	24	22	15
Kadın daire başkanı sayısı	4	6	2	0	1
Kadın daire başkan oranı	%16	%25	%8,3	0	%6,3
Toplam şube müdürü sayısı	88	92	94	94	49
Kadın şube müdürü sayısı	13	9	8	-	1
Kadın şube müdürü oranı	%14,8	%9,8	%8,5	-	%2
Belediyenin toplam personel sayısı	1.016	891	14.256	5.744	1.954
Belediyenin kadın personel sayısı	159	-	-	452	286
Kadın personelin toplam personele oranı	%15,6	-	-	%7,9	%14,6

İdari görevlerde yer alan kadınlara baktığımızda bu rakamların meclisteki ve belediyelerdeki kadın sayısı ile paralellik gösterdiğini görmekteyiz. İstanbul için oranlar daha yüksek olsa da nüfus oranını göz önünde bulundurursak bunun bir yanılgı olduğunu görmekteyiz.

Kadınların siyasetteki yerini incelerken, siyaset ve kamu politikalarında kadınlara yönelik hizmetler aşamasına bakabiliriz. Öncelikle, görüşmelerde ifade edilen hizmetlere ve fırsatlara bakarsak, cinsiyetin kadınlara getirdiği sorumluluk alanlarıyla ilgili hizmetleri anımsamaktayız.

Gaziantep'te ücretsiz gündüz bakım merkezi, bakımevi ve yaşlı bakım merkezi, evde sağlık hizmeti, aktif yaşam merkezi, aile danışma hizmetleri gibi faaliyetler, kadınların aile üyelerinden sorumlu rolünü kabul eden yaklaşımın bir göstergesi olarak düşünülebilir.

Ücretsiz anaokulu, evde sağlık hizmetleri, yaşlı bakımını ve kadınların hizmet için istihdamını artırmaya yönelik faaliyetleri ise İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin faaliyet raporlarını incelediğimizde sıralayabiliriz. Büyük bir şehir olan İstanbul'da faaliyet raporlarının takibinin yapılması zor olmaktadır. Raporlardaki açıklamalarda zaten az sayıda olan faaliyetlerin takiplerinin de yapılmasında aksaklık olduğu belirtilmiştir (Tesev, 2018). Birleşmiş Milletler ile birlikte Kız Kulesi'nde yapılan kadına şiddeti tema olarak belirleyen 3-4 tane etkinlik yapılmaktadır. İstanbul'da kent refahı sağlamak için bazı noktalarda kadınlara öncelik verildiğinden bahsedilmektedir. Akşam ondan sonra otobüslerin, kadınları evlerine daha yakın bırakması bunlardan birisidir. Kadının korunmaya muhtaç bir varlık gibi muamele görmesinden yaşadığı rahatsızlığı belirten bürokratlar da bulunmaktadır. Hizmetlerin kalitesini artırmak ve kadınlara yönelik belediye hizmetlerini değerlendirmek için uluslararası ve ulusal düzeyde çok sayıda önemli çalışma yapılmıştır. Birleşmiş Milletler tarafından 2015 yılında tanımlanan Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH'ler), bu alanda 193 ülke tarafından kabul edildiği gibi en önemli çalışmalardan biridir. Tüm çalışma alanlarında TESEV'in izlediği SKH ile dünyadaki yoksulluğun sona ermesi için 17 ön koşul ve toplumların barış ve refahı önerisi tanımlanmış ve bu amaçlardan birinin cinsiyet eşitliği olduğu belirlenmiştir.

Konya'ya baktığımızda sadece kadınlara ayrılmış sosyal alanları görmekteyiz. Belediyelerin kadın çalışmalarına örnek olan bu sosyal parklar raporda yer almaktadır. Aynı zamanda kadınlar için spor

salonları bulunmaktadır. Konya aile destek merkezler, de faaliyet raporlarında yer almaktadır. Bunlar dışında anneyi bilgilendirme üzerine faaliyetler bulunmaktadır.

Ordu ilindeki faaliyetlere göz atarsak kadınlara yönelik hizmetler arasında :

- ✓ evde temizlik hizmeti
- ✓ yaşlı kişilere hizmet
- ✓ Hanımlar Plajı
- ✓ Hanımlar Lokali
- ✓ Kadın Sığınma Evi
- ✓ Kadına Şiddete Hayır Yürüyüşü
- ✓ Mesleki eğitim
- ✓ Anne üniversitesi projesi
- ✓ hukuk ve tıp okuryazarlığı

Aydın ilindeki faaliyetlere göz atarsak kadınlara yönelik hizmetler arasında :

- ✓ kadın istihdamına yönelik hizmet
- ✓ kadınlara yönelik spor hizmetleri
- ✓ kadına yönelik şiddet karşıtı etkinlikler

Aydın için de bu faaliyetlerin yetersiz olduğunu söylemek mümkündür. Kadınların yerel yönetime katılımını destekleyici bir faaliyet bulunmamaktadır. Kadına yönelik şiddeti azaltmayı hedefleyen projeler ise sınırlı kalmaktadır. Kadın faaliyetlerine yönelik çalışmalar oldukça yüzeysel olarak ele alınmaktadır. Uzun sürecek faaliyetlerden ziyade kampanyalar ile geçiştirme durumu söz konusudur.

Aslında bu, kadınların söylem ve faaliyetlerinin ezberlenmiş bir politika anlayışının tezahürünün ötesine gidemeyeceğini, sadece politik olarak doğru olduğunu öne sürüyor. Kadınlara yönelik veya kadınlara sunulan faaliyetler, kadınların toplumsal sorunlarına çare olarak görülür ve kadınlara uygulanan toplumsal cinsiyet rollerini ve sorunlarını yeniden ürettikleri için koşulları kötüleştirmeye hizmet eder. Kadınlar birey olarak toplumda var olma mücadelesi vermektedir. Bu kadınların geleneksel statülerinin kamu politikaları yoluyla çoğaltılmasına yol açabilir.

Cinsiyet üreten bu faaliyetlere ek olarak, kadınlar için eğitim ve ekonomik fırsatlar da dikkate alınacaktır. Neredeyse tüm görüşmelerde eğitimin önemi vurgulanmaktadır. Bu eğitimin hem yöneticilere hem de asistanlara verilmesi gerektiği, karar vericilerin donatılmadığı ve bilgilendirilmediği belirtiliyor. Örgün ve örgün eğitim olanaklarının artırılmasına ek olarak, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yaşam Boyu Öğrenme Merkezi'ndeki güzel yazı kurslarının bu güçlendirme için anlamlı olacağına inanılmaktadır.

Gaziantep'teki yuvarlak masa toplantısında, kadınların kendi kendine yeterli olmalarını sağlamak için eğitimlerin verilmesi gerektiği belirtiliyor; Cinsiyet eğitimi ve çocuk gelinlere karşı eğitim, Gaziantep'te belirtilen eğitim faaliyetleri arasındadır.

SONUÇ

Kadınların yönetimin bir parçası olması yıllardır desteklenmektedir. Bu konuda geliştirilen pek çok sivil toplum projesine ve sosyal politikaya rağmen, hâkim unsurlar hala yaşamaktadır; Kadınların siyasal karar ve fiili yönetim aşamalarında bulunma oranı yetersizdir. Ayrıca, bu durumun iyileştirilmesine yönelik çok istikrarlı ve kapsamlı politikaların pratikte ve hatta gündemde olmadığını da söyleyebiliriz. Bu tür politikaların eksikliğini, kadınların yetersiz temsil edilmesini reddeden ve herhangi bir eşitsizlik olmadığı iddiasında bulunmak için hiçbir neden yoktur. Belli bir kesim için, eşitsizlik aslında erkeklerle kadınlar arasındaki duygusal, fiziksel ve bilişsel bir farktan başka bir şey değildir. Bu ayrım normale döndüğünde, bu ayrılığa yönelik politika oluşturma ihtiyacı ortadan kaldırılır veya ilgisiz ilgili eğitim ile üstesinden gelinecek bir algı yaratılır. Ancak hem teorik, hem de siyasetteki kadın statüsündeki demokratik ülkelere bakınca Türkiye'de yerel yönetimler düzeyinde kadın sayısının az olduğunu görmekteyiz. 1980'lerden beri bu sorun gündemdedir ve tüm

siyasi partiler bu konuda söylemler geliştirmiştir. Bir yandan kota gibi, adaylığın kolaylaştırılması gibi olanaklar kadınların siyasetteki varlığını arttırmayı amaçlamaktadır.

Ancak bu tür pozitif ayrımcılık uygulamaları yeni bir eşitsizlik argümanına yol açmaktadır. Bu tür uygulamaların kişisel bilgi ve becerilerini göz ardı ederek, bazı kadınların cinsiyetleri bakımından yalnızca belirli pozisyonlara gelebileceği yönündeki suçlamalar olmaktadır. Kadınlar gibi siyasette hiç de etkili değil gibi, liyakat ilkesinin ihlali söz konusudur.

Büyükşehir belediyelerinde siyasal ve idari makamlarda kadınların varlığını ve kadınlara yönelik hizmetlerini incelediğimiz çalışmamız sonucunda kadınların sosyal ve siyasal güçlenmesine hizmet eden politikaların ve kadınların temsil edilmediğini gözlemliyoruz. Bu iyimser olmayan bu tabloya karşı yeni bir politik yönelim denemeyi ve alternatif siyasal alanlar yaratarak kadınların siyasal ve sosyal yaşamdaki konumunu iyileştirmeyi öneriyoruz. Yapılan belediye çalışmaları ve kadınları merkeze alan çalışmalar kadınlara ve bu deneyimleri anlamak ve bunlardan yararlanmak için çok çeşitli coğrafyalarda eşitlikçi politika yapmak isteyenler için hem teknik hem de manevi destek olacaktır. Politikada başarılı olan kadın siyasetçilerin hikayeleri yazılı ve görsel olarak sunulabilir ve eğitim materyali olarak bile kullanılabilir.

Kadınların Türkiye'de yerel yönetimlerde düşük temsilleri sık sık dile getiriliyor. Kadın hakları örgütlerinin ve siyasi partilerin bu alandaki çabalarına rağmen, kadın belediye başkanlarının oranı% 3 ve kadın belediye meclis üyelerinin yaklaşık% 10 oranı, kadınların yerel yönetimlerde temsil edilmesinin çok sınırlı olduğunu göstermektedir. Üst düzey belediye bürokratları ve belediye meclisleri arasında kadınların temsilinin güçlendirilmesi ve kadınların şehir yönetimine aktif katılımının, yerel yönetimler tarafından sağlanan alt yapı, kreş ve yaşlı bakımı gibi kadınların hizmetlerinin geliştirilmesine destek olduğu açıktır.

KAYNAKÇA

Gluck, S. B., & Patai, D. (Eds.). (2016). Women's words: The feminist practice of oral history. Routledge.

Koçak, O., & Kavi, E. (2014). Sosyal politika aktörü olarak sosyal girişimci belediyecilik. Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi, 3(6), 26-49. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/84800>

Özden, E. E., & Özden, Z. (2018). Feminizm ve Görsel Tasarım: Birinci Kuşak Feminizm Dönemindeki Kozmetik Reklamlarında Kadın İmgelerinin Dönüşümü. Akdeniz İletişim, (30). <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/626167>

Thomas, T. A. (2016). Elizabeth Cady Stanton and the Feminist Foundations of Family Law. NYUPress. https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=Pi5ADQAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR11&dq=+Elizabeth+Cady+&ots=IK6pdkOBey&sig=K30JYe3xNnjsOSDgHqxljPqyM&redir_esc=y

Yıldırım, A. (2014). Türkiye'de Yerel Yönetişimin Uygulanabilirliği ve Yerel Gündem 21 Örneği Üzerinden Bir İnceleme. Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2(1), 75-96.

İnternet Kaynakları

<http://kadinkoalisyonu.org/kadin-adaylarin-siyasi-partilere-belediyelere-illere-gore-dagilimi/>

<http://tesev.org.tr/wp-content/uploads/2017/09/BelediyelerdeKadinRaporTR1.pdf>

<http://tesev.org.tr/wp-content/uploads/2017/09/BelediyelerdeKadinRaporENG.pdf>